

02 Kinderen als fotograaf

(als gids / als filmmakers)

De techniek

Bij de techniek 'kinderen als fotograaf' worden kleine groepjes kinderen met een fototoestel het terrein op gestuurd. Zij krijgen de opdracht om een **beperkt aantal foto's te nemen van de 'beste' of de 'slechtste' plekken**. Een begeleider vergezelt hen, laat zich mee op sleeptouw nemen, stelt vragen en observeert wat kinderen zeggen, beleven en doen. De begeleider kan ook participeren in het gebeuren zodat zij/hij mee kan ervaren hoe kinderen rondlopen in een projectgebied.

Deze techniek is het meest geschikt **voor het detecteren van potenties en knelpunten in een groter projectgebied** (bijv. groendomein,

wijk, sportcentrum,...) en wordt daarom het best **heel vroeg in het proces** ingezet, nl. bij de opmaak van de projectdefinitie en het programma van eisen.

Varianten

> Kinderen als 'gids', 'toerist', 'alien'

Een variatie op 'kinderen als fotograaf' is '**kinderen als gids**'. Kleine groepjes kinderen spelen gids voor volwassenen in een gebied dat ze goed kennen. Ze gaan van plek naar plek en geven ter plaatse aan waarom de plek belangrijk voor hen is, wat ze er allemaal doen, wat er goed aan is en wat nog beter zou kunnen. De volwassene doet zich voor als een volslagen

vreemde, die niets kent van het gebied.

Naargelang de setting kan de volwassene een '**toerist**' zijn, een '**buitenaards wezen**' of gewoon '**de ontwerper die van ver komt**'. In deze varianten fotograferen kinderen niet zelf, maar zijn het de volwassen 'toeristen' of '**aliens**' die de kinderen fotograferen. De begeleider observeert en laat plekken becommentariëren.

> Kinderen als 'filmmakers'

Een andere mogelijkheid is om kinderen een **filmcamera** mee te geven en hen hun (ruimtelijke) leefwereld te laten filmen. **Let dan niet alleen op wat kinderen letterlijk in beeld brengen**. Ook de manier waarop ze dit doen ('*framing*'), zegt wat over hun verhouding tot de plekken. Dit vergt echter heel wat interpretatie. Denk ook na over ethische vragen en privacy-kwesties.

Terreinverkenning met kinderen bij herinrichting Harmoniepark (6)

Aanpak

Hier beschrijven we de **aanpak voor kinderen als 'fotograaf'**. De aanpak voor de varianten is gelijkaardig.

1. Voorbereiding

Deze techniek vergt in wezen zeer **weinig voorbereiding**. Voldoende fototoestellen verzamelen kan volstaan. Zorg voor minimum 1 fototoestel per 5 of 6 kinderen. Een papier met beschrijving van de opdracht per 5 of 6 kinderen (zoals bijv. in de kadertekst hiernaast) is handig, maar niet noodzakelijk.

De **meest eenvoudige opdracht** is:

- Neem 2 foto's van de leukste plekken in het gebied: de plekken waar je het vaakste komt en waar er het meest te beleven valt.
- Neem 1 foto van een minder leuke plek in het gebied: een plek waar je niet wil, mag of durft komen.

Beperk zeker het aantal plekken (bijv. drie foto's in totaal of voor elk kind één foto). Zo zullen discussies en overleg ontstaan.

Foto-opdracht
ZIJN HIER LEUKE, UITDAGENDE PLEKKEN ?

We gaan op zoek naar 2 leuke plekken om te fotograferen:
Plekken waar je fijn zou kunnen spelen. Plekken waarvan je ziet dat er al kinderen gespeeld hebben.

Daarna nemen we nog **1 foto van een niet-leuke plek:**
Een plek waar je bijna nooit of liever niet komt.

Je zal samen met de begeleider doorheen de wijk stappen, op zoek naar deze plekken en elk om de beurt zal je een foto nemen.
De begeleider zal opschrijven wat jullie allemaal over de plekken zeggen.
Jullie kunnen hem/haar ook tonen wat jullie er allemaal doen.

Het is dus de bedoeling dat je 2 foto's neemt van leuke plekken en 1 foto van een minder leuke plek, niet meer!

Spreek vóór je vertrekt even af hoe je het zal aanpakken.
Eén iemand houdt het fototoestel bij en zorgt er goed voor.

Ben je klaar om te vertrekken?
Niet vergeten, in totaal 3 foto's en dan zo snel mogelijk terugkeren.

START

Opdracht uit de 'ruimtemobiel' (13)

Verfijning of uitbreiding van deze vragen en opdrachten zijn mogelijk, naargelang de vraagstelling van de ontwerpers.

- Fotografeer een plek waar jullie héél vaak komen, ook al is het niet echt een leuke plek.
- Fotografeer een plek waar jullie eigenlijk niet mogen komen, maar toch vaak (stiekem) komen.
- Fotografeer een plek die niet gekend is door de grote mensen en die toch heel leuk is.
- Fotografeer iets dat jullie heel erg stoort.
- ...

De mogelijkheden voor **verdere inkleding van de opdracht** zijn groot: bijv. als detective-opdracht, fotograaf, spoorzoekers, toeristen, aliens,... Daarbij kunnen allerlei attributen en verkleedkledij worden gebruikt. Vooral in een vrijetijdscontext is dit aangewezen. Wanneer kinderen het terrein niet goed kennen, vraag je eerder om als 'spoorzoekers' of 'detective' op zoek te gaan naar sporen van spelende kinderen.

2. De sessie uitvoeren

Net als bij andere technieken is een **goede in- en uitleiding over het beleidskader** noodzakelijk (zie ook: Deel 1: Richtlijn 5).

Hier volgt een **stappenplan**:

> Stap 1: Verdeling in groepjes en opdrachtformulering

- Verdeel de groep kinderen in deelgroepjes van 3 tot 6 kinderen.
- Verdeling fototoestellen per groepje.
- Groepjes gaan met begeleider het terrein op
- Opdrachtformulering

> Stap 2: Kinderen beslissen welke plek(ken) ze zullen fotograferen

- Beperking van het aantal plekken doet discussies ontstaan.
- De begeleider observeert. Enkele aandachtspunten hierbij:
 Kennen ze het gebied goed?
 Zijn er favoriete plekken waar iedereen spontaan warm voor loopt of is het eerder zoeken naar een plek die een beetje favoriet is? Is er consensus over de plekken?
 Waarom is de plek goed? Welke activiteiten doen ze er? Eventueel kunnen kinderen ook 'actiefoto's' nemen van andere kinderen, terwijl ze spelen op die plek.

Stap 1
Kinderen lezen foto-opdracht (13)

Stap 2
Kinderen overleggen over de te fotograferen plekken in Bierbeek (8)

> Stap 3: Op weg: Observeren, participeren en informele gesprekjes aanknopen

Een begeleider gaat mee met een groepje, laat zich leiden door het groepje en observeert. Hierdoor krijgt men een zicht op:

- de **routes** die kinderen nemen
- **informele speelaanleidingen** waarvan kinderen onderweg gebruik maken
- de **activiteiten** die kinderen ontwikkelen op plekken
- de **beleving en betekenissen** die plekken oproepen.

De opdrachten van de groepjesbegeleider/observator zijn de volgende:

- **Doe mee met wat kinderen doen.** Zo ervaar je aan den lijve wat de potenties en knelpunten zijn van een terrein.
- Let op **non-verbale communicatie.**
- Benut gelegenheden tot **informeel contact** en individuele interviews. Dit is een unieke gelegenheid om ook met 'stillere' kinderen een praatje te hebben en vragen te stellen.
- **Grijp concrete dingen aan** om er vragen over te stellen.
- Maak van alle gelegenheden gebruik om eigen hypothesen te checken, echter zonder ze woorden in de mond te leggen. Daag kinderen desnoods uit, maar stel je bescheiden op en geef de mogelijkheid om jouw suggestie te negeren of te ontkennen.
- Neem **notities.**
- Neem zelf ook **foto's** van kinderen die van informele speelaanleidingen gebruik maken.
- Wissel (indien mogelijk) de rol als 'toerist' of 'alien' af met die van 'gewoon iemand van

Stap 3
Kinderen op weg naar hun leukste plek. (13)

Stap 3
Observator neemt notities en foto's tijdens de rondleiding (6)

Stap 3
Kinderen overleggen over de te fotograferen plekken in Bierbeek (8)

het groepje'. **Wees jezelf** en spreek ook over jezelf: daardoor blijf je geen vreemden, maar bouw je een vertrouwensrelatie op.

- **Praat onderweg ook over andere dingen**, zelfs al hebben ze niet direct te maken met de bevraging.

> Stap 4: Groepsbespreking

Na terugkeer leggen de verschillende groepjes aan de grotere groep uit welke plekken ze hebben bezocht. Op die manier kan worden nagegaan of de ervaringen van deelgroepjes worden gedeeld door de anderen.

3. Gegevensverwerking en verslag

Het verslag maken van dit soort sessies is vaak een hele klus, omdat er **veel informatie samengebracht** moet worden.

Enkele richtlijnen en tips hiervoor zijn in Deel 1 terug te vinden (zie: Richtlijn 9: 'Maak werk van gegevensverwerking en een (visueel) syntheseverslag').

Omdat er foto's van en door kinderen genomen worden, levert dit doorgaans heel wat beeldmateriaal op om in een verslag of presentatie te verwerken.

Stap 4
Groepsbespreking (13)

Wanneer de techniek 'kinderen als fotograaf' inzetten?

Tijdstip in proces	<ul style="list-style-type: none"> - In de fase van opmaak projectdefinitie en programma van eisen, meer bepaald bij de evaluatie van het terrein en inventarisering van noden en wensen. - Later in het proces kan de techniek een introductie zijn tot een meer ontwerpgerichte sessie.
Type ruimtelijk project	<ul style="list-style-type: none"> - Voor grotere gebieden: evaluatie van een reeks publieke ruimtes of deelruimtes.
Type publiek en setting	<ul style="list-style-type: none"> - Zowel schoolse context als vrijetijdscontext. - In principe toepasbaar voor kinderen en jongeren vanaf 6 jaar.
Locatie	<ul style="list-style-type: none"> - Op het terrein
Aantal begeleiders	<ul style="list-style-type: none"> - Minstens 1 begeleider per 6 kinderen + 1 algemene sessieleider. - Deze techniek is zeer geschikt om ontwerpers rechtstreeks in contact te brengen met kinderen.
Tijdsduur	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding: Zeer beperkt (enkel fototoestellen verzamelen) - Uitvoering sessie: Minimale duur: ca. 1u - Opmaak verslag: Zeker 3u verwerking voor 1 sessie.
Benodigde materialen en budget	<ul style="list-style-type: none"> - Voldoende fototoestellen: nl. 1 fototoestel per 5 of 6 kinderen. De ervaring leert dat kinderen doorgaans voorzichtig met de toestellen omspringen. Benadruk dit evenwel en geef aan dat ze het fototoestel best aan de begeleider geven wanneer ze willen spelen. - Ook elke observator heeft een fototoestel.
Combineerbaar met...	<ul style="list-style-type: none"> - Zeer goed combineerbaar met vrijwel alle andere technieken. - Ideaal als terreinverkenning en voorbereiding voor meer ontwerpgerichte technieken.